

LIBELLE
SCHRIJVERS
WEKEN
DEEL 1

ARTHUR
JAPIN

Van 11 tot 21 maart is het Boekenweek met als thema: *tjielp tjielp*. Daarom wordt vier weken lang, in aanloop naar de Boekenweek, aandacht besteed aan bekende schrijvers, onder meer aan de schrijver van het boekenweekgeschenk 2009, Tim Krabbé.

“IK LAAT ME
NOOIT MEER
DOOR IEMAND
ZEGGEN DAT
IK IETS NIET
MAG DOEN”

Zijn eigen leven leest bijna als een boek. Zwaar getreiterd op school. Een vader met een drankprobleem die zelfmoord pleegt. Twee geliefden. En zo veel talent dat er bijna geen keuze te maken valt tussen schrijven, schilderen, acteren en presenteren. Libelle spreekt met publieksliefeling Arthur Japin.

De Utrechtse Dom domineert het uitzicht vanuit de salon van huize Japin. Je moet er een stuk of drie, vier wenteltrappen voor bestijgen, maar dat is het waard. “Zie je dat lampje branden, daar bovenin? Dat is de kamer van de beiaardier. Straks zullen we hem zeker horen.” Hier geen bureau met paperassen of aantekeningen. Dat bevindt zich twee etages naar beneden. “Mijn werkkamer is aan de achterkant, waar ik alleen de vogels hoor.”

Houden al die nevenactiviteiten je niet van het schrijven? “Nee, maar ik kan het niet naast elkaar doen, dan bouw ik stress op. Ik moet echt mijn hoofd vrij hebben voor het schrijven. Het kost tijd om in die romanfiguur te komen, om zijn stem op te roepen. Ik moet eerst in de flow van zijn emoties komen.”

Waar gaat het volgende boek over? “Over de bediende van de legendarische danser Vaslav Nijinsky. Die geschiedenis fascineert me al jaren. Nijinsky besluit van de ene dag op de andere zijn creativiteit stop te zetten. Hij leeft nog veertig jaar door, maar hij praat niet meer, danst niet meer en uit zich niet meer. Hij slaat volledig naar binnen. Zijn bediende had als kind gewerkt bij Nietzsche, die op precies dezelfde manier gek was

geworden. Het besluit van die twee ‘grote’ mensen doet de bediende inzien dat je door een drastische beslissing te nemen weer baas kunt worden over je leven. Ik kan me heel goed verplaatsen in Nijinsky. Het lijkt me heerlijk om op een dag stil te zijn, niet meer gezien te worden, niet meer op te treden.”

Hoe rijmt zich dat met alle publieke optredens? “Dat zichtbaar zijn is voor mij ook een soort van verdwijnen. Dit heb ik gemeen met al mijn hoofdpersonen. Ik toon mezelf en daardoor ontstaat er een beeld, maar dat is een fractie van wat ik ben. Ik heb nog een heel stuk privé dat van mij is.”

Waarom zeg je ‘ja’ tegen zo’n quiz als QI? “Hoe ongerijmder het verzoek, hoe groter de kans dat ik het doe. Als ik dan ook nog eens het idee krijg dat mensen vinden dat ik dat als schrijver niet hoor te doen, dan wil ik het juist doen! Ik laat me nooit meer door iemand zeggen dat ik iets niet mag doen. Dat heeft heel erg met vroeger te maken. Ik ben als kind jarenlang gepest en klein gehouden.”

Hoe heb je dat mentaal overleefd? “Ik wist van jongs af aan dat het goed zou komen. Diep van binnen voelde ik dat. Ik wist niet wat zou gaan lukken en hoe, maar ik wist wel dat het

zou gaan gebeuren. Wat me enorm hielp, waren de Amerikaanse musicals, daarin zit altijd hoop houden tegen beter weten in. Daar had ik een houvast aan.”

Heeft ooit een pestkop van vroeger contact gezocht? “Nee, ik ben er wel eens eentje tegengekomen. Zij was de aanvoerster van de hele bende en wist zelfs de leraar mee te krijgen. Jaren geleden liep ik binnen bij Sotheby’s op het Rokin in Amsterdam voor een catalogus en daar kwam ik haar weer tegen. Zij werkte daar. Ik schrok toen enorm. Ik herkende haar direct, zij mij niet. Drie, vier jaar later zat ik in het Vondelpark. Er waren meisjes aan het rolschaatsen, een van die meisjes werd opgehaald door haar. Toen herkende ze me wel. Ze zei niets, maar drukte haar kind tegen zich aan. Dat gebaar maakte eigenlijk alles goed. Ze begreep wat ze mij heeft aangedaan, ze begreep hoe breekbaar een kind is en door haar kind tegen zich aan te drukken liet ze zien dat ze ook liefde kan geven. Door dat ene gebaar kon ik het loslaten.”

Ben je altijd zo lankmoedig? “Ik kan alleen maar door met mijn leven als ik denk te begrijpen waarom mensen de dingen doen zoals ze het

doen. Zij heeft ook vast geworsteld met onzekerheden. Bij haar moet dat kwaadaardige ook ergens vandaan zijn gekomen. Rond mijn negentiende kwam het besef tot in welke graad ik mismaakt ben geraakt door wat er is gebeurd. Ik realiseerde me dat ik niet moest blijven hangen in gevoelens van woede en frustratie. Dan hadden zij eigenlijk gewonnen.”

Heb je het ooit je ouders verteld? “Mijn vader maakte een einde aan zijn leven toen ik dertien jaar oud was. Mijn moeder vertelde ik pas over de pesterijen toen ik een jaar of twintig was. Ik kwam er niet eerder mee omdat je in zo’n situatie gelooft wat anderen je opdringen. Ik was klein en leerde over mezelf dat ik niets waard was. De laatsten die in je geloven, zijn je ouders, je zult alles doen om te voorkomen dat zij ooit merken hoe de rest van de wereld over je denkt. Ik was bang dat de schellen hun van de ogen zouden vallen en ze mij zouden zien zoals die anderen mij zagen.”

Hoe reageerde je moeder? “Ze vond het natuurlijk verschrikkelijk. Het was voor haar ook een verdrietig verhaal, want ze heeft in die zin gefaald dat ze het nooit heeft gemerkt. Thuis was er altijd ruzie en drama. Mijn vader dronk, was gewelddadig richting mijn moeder en zat soms in een kliniek. Zijn dood voelde letterlijk als een nieuwe kans. Ik ging naar een nieuwe school, het gymnasium. Ik ontdekte daar, in de Griekse en Latijnse verhalen, nieuwe mooie werelden die mij een uitvlucht boden. Het diepe gevoel niet gelijkwaardig te zijn, bleef tot ik tijdens mijn studie Nederlands Rosita Steenbeek en Mieke van der Weij leerde kennen. Zij waren de eerste mensen die me lieten zien dat ik niet bang hoefde te zijn voor wat mensen van mij denken. Zij namen me zoals ik was, ze omarmden me en schonken mij hun vriendschap en hun liefde. Langzaam gingen de verlegenheid en schaamte weg.”

“JE HOORT ALTIJD DAT HET NIET WERKT, EEN RELATIE MET Z’N DRIEEN. MAAR ALLES IN HET LEVEN BEGINT MET EEN ‘JA’”

Hoe heb je daarna je levenspartner gevonden? “Het duurt heel lang voordat die ruimte voor liefde ontstaat. Ik heb lang gedacht dat ik het niet waard was. Lex heeft de eerste stap gezet. Hij gaf mij de liefde die ik nodig had. Lex heeft me leren lief te hebben.”

Er is nog iemand bij gekomen. Werkt dat? “Ben is hier zeven jaar geleden komen wonen, ik ken hem sinds 2000. Ik wist ogenblikkelijk dat hij iemand was die in mijn leven hoorde. In die zin lijkt het gek genoeg op het vinden van een figuur voor een roman. Je herkent iets en weet dat het goed is. Alleen hoe, dat weet je niet meteen. Ik heb Lex eerlijk verteld

“Dat gebaar maakte eigenlijk alles goed. Ze begreep wat ze mij heeft aangedaan, ze begreep hoe breekbaar een kind is en door haar kind tegen zich aan te drukken, liet ze zien dat ze ook liefde kan geven”

wat me was overkomen. Dat ik had ontdekt dat er nog zo iemand als wij rondloopt. Lex had het voorvoeld en begon al mee te denken met Ben. Dat is heel bijzonder, die bereidheid, dat niet bang zijn. Je hoort altijd dat het niet werkt, een relatie met z’n drieën. Maar alles in het leven begint met een ‘ja’. Ik voelde dat het moest gebeuren en ik wist zo zeker dat mijn liefde voor Lex op geen enkele manier was aangetast. Integendeel zelfs. Alleen een heel sterke liefde is groot genoeg

om van uit te delen. Onze situatie is uniek. Dit is echt een gezin, we zijn echt samen.”

Vult Ben Lex aan? “Ik denk dat ik voor Ben ben wat Lex voor mij is geweest. Ben fladderde in paniek door het leven, net als ik lang geleden. Hij is lang zoekende geweest, maar ook hij wist diep van binnen dat het goed zou komen. Ik herkende zo veel in hem. Lex en ik hoefden alleen maar van hem te houden, hem de ruimte en tijd te geven om zijn bestemming in het leven te vinden. Dit jaar is het zover. Ben heeft een droomfunctie gekregen, hij is de recensent geworden van Harper’s in New York. Hij hoeft niet eens de deur uit, want de boeken komen naar huis. In april promoveert hij hier in Utrecht en in augustus komt zijn eerste boek uit in Amerika, Brazilië en Engeland. Het is allemaal gelukt, alleen maar omdat je iemand liefde hebt gegeven. Dat heb ik mogen doen en daar ben ik heel erg dankbaar voor.”

Zal deze idylle dan nog blijven? “Ben is twintig jaar jonger dan ik. Hij kan zich niet voorstellen dat het voorbijgaat. Ik denk het ook niet, maar als op een dag zijn geluk ergens anders ligt, dan wil ik dat hij het achterna gaat. Dit heb ik in ieder geval mogen doen en dat heeft Lex mij toegestaan. De liefde tussen Lex en mij is daarmee nog vergroot.”

Je partner Lex is je uitgever. Ben je door hem gaan schrijven? “Nee, dat speelde toen nog lang niet. Hij was ▶

OP HET NACHTKASTJE: biografie van W. Somerset Maugham. **LAATST GEKOCHTE CD:** *The Crying Light* van Antony and the Johnsons. **FAVORIET BOEK:** *Het hermetisch zwart* van Marguerite Yourcenar. **FAVORIETE SCHRIJVER:** Shakespeare. **SCHRIJFT PER DAG:** van 10 tot 16 uur. **WERKT WAAR:** op de eerste verdieping aan de tuinkant. **ALTIJD ONDER HANDBEREIK TIJDENS HET SCHRIJVEN:** cola light. **BOEKENBAL OF SIGNEERSESSIE:** “Signeersessie. Zonder voorbehoud kies ik voor het contact met mijn publiek.”

◁ leraar Frans en bleef dat nog een poos en ik acteerde. Iedereen zei altijd dat ik moest schrijven, mijn moeder voorop, maar ik wilde helemaal niet. Mijn vader was schrijver en hij was doodongelukkig. Er kwamen schrijvers bij ons over de vloer, de een na de ander nogal droevige gevallen. Er was zelfs iemand bij die helemaal kromgroeide. Snap je waarom ik niet stond te springen om schrijver te worden? Pas toen ik het verhaal van die twee prinsjes Kwasi en Kwame uit *De zwarte met het witte hart* op het spoor kwam, kwam de noodzaak tot schrijven.”

Ben je nooit bang geweest op je vader te lijken? “Nee, ik ben niet bang geweest voor drank, niet voor geweld en niet voor zelfmoord. Wat ik er wel aan heb overgehouden, is een weerzin tegen agressie.

“De schrijvers die bij ons over de vloer kwamen, waren nogal droevige gevallen”

Lex en Ben kennen totaal geen agressie. Ik zou niet kunnen leven met iemand die boos zou worden. Iedereen zegt dat ruzie bij een relatie hoort, maar dat geldt niet voor ons. Misschien is dat niet normaal, maar het is wel heilzaam.”

Zorg je fysiek ook goed voor jezelf? “Ja, dat komt door de dood van mijn moeder in 1995. Toen besepte ik ineens dat het hart een spier is die moet worden onderhouden. Mijn moeder is op een gegeven moment gaan zitten en heeft het opgegeven. Haar hart is opengescheurd en daaraan is ze gestorven. Sindsdien probeer ik zo vaak mogelijk naar de sportschool te gaan.”

Je moeder heeft dus nooit een boek van je gelezen? “Dat is heel jammer,

Volgende week: **Simone van der Vlugt**
Over twee weken: **Doeschka Meijnsing**
Over drie weken: **Tim Krabbé**

“IK BEN BIJ MIJN DODE MOEDER
GAAN ZITTEN EN ZE GAF
DIE KRACHT AAN MIJ. IK HEB HET
LETTERLIJK ZO GEVOELD”

ja. Het was mooi geweest als ze het nog allemaal had kunnen meemaken, ook voor haar. Ze heeft er altijd op gehoopt en dan is het triest dat ze het net niet zag gebeuren.”

Heeft haar dood jou veranderd?

“Het heeft me enorm veel kracht gegeven. De mensen die ik ken die zijn overleden, stierven steeds toen ik in het buitenland was. Zo ook mijn moeder. We vlogen terug naar Nederland, vreselijk huilen natuurlijk. Je voelt je een bootje dat is afgeduwd en op zee dobert. Ik was 39 jaar, maar voelde me een wees. Onderweg naar huis, waar ze opgebaard lag, realiseerde ik me ineens dat ik nog nooit een dode had gezien. Ik wist niet of ik het wel wilde, wist niet wat het met me zou doen. Eerst zaten we in de keuken met de vriendin die haar had gevonden. En ja, het is je moeder, je wilt er toch heen. Lex hield me vast. Op het moment dat ik binnenstapte, was het helemaal goed. Er kwam uit dat lichaam een storm van kracht, waar je tegenaan kon leunen. Een enorme energie. Lex heeft nog het raam opengezet om de ziel naar buiten te laten. Dat vond ik een mooi gebaar. Ik ben bij haar gaan zitten en ze gaf die kracht aan mij. Ik heb het letterlijk zo gevoeld. De begrafenis was op een prachtige dag. Het was heel innig en mooi. Er stond een rij kraaien voor haar klaar, met hun hoge hoeden leek het een *chorusline*, zoals wij die samen in zo veel musicals hadden gezien. Dat afscheid voelde echt als weer iets van ons samen, daar heb ik enorm veel aan gehad.”

Wanneer voelde je haar kracht verdwijnen? “Zeker een jaar lang

heb ik die kracht gevoeld. Ik was er vol van, tot een moment in de vrieswinter van 1996. Ik was die dag bij haar graf geweest en bedacht me dat ik nog wel wat van die kracht zou willen waarnemen. Toen was er iets in mezelf wat zei: ‘Nee, nu moet je het zelf doen.’ De grachten waren dichtgevroren, mensen waren aan het schaatsen en ineens dacht ik: ze is er! Ik dacht: er is hier ergens een boodschap voor me. Ik keek om en zag op een raam een affiche met de woorden: ‘Waarnemen heeft geen inspanning nodig, je neemt iets waar en het is er.’ Ik begrijp best dat dit misschien alleen mijn invulling is, maar het voelde echt voor mij en dat telt. Het was een verrijkende ervaring en dat compenseert het knagende gevoel dat ze nooit mijn boeken heeft gelezen. Eén ding is zeker: de kracht die ze mij heeft gegeven, die heb ik echt gevoeld. Niemand die me wijsmaakt dat het niet zo was.” □

MAAK 10X KANS OP EEN GESIGNEERD EXEMPLAAR VAN DE OVERGAVE!

Wilt u kans maken op één van de tien exemplaren van de NS-publieksprijs winnende roman *De overgave* van Arthur Japin stuur dan een kaartje naar:

**Libelle, Interview Arthur Japin
Postbusnummer 40017
2130 KN Hoofddorp**

Libelle trekt tien inzendingen, de gelukkige winnaars krijgen het boek thuisgestuurd. Deze actie loopt tot 12 maart 2009.